

## Türkiye'nin Ekonomi Politikaları

### 1923-1932 Dönemi

- Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye ekonomisi ağır geçen savaşlar, mağlubiyetler, kapitülasyonlar nedeniyle oldukça kötü durumdaydı.
- Ülkenin içinde bulunduğu geri kalmışlık nedeniyle acilen ekonomik çalışmalar yapılması gerektiği düşünülerek 1923 İzmir İktisat Kongresi toplanmıştır.
- Bu kongre Türkiye'nin kuruluş sürecinde ekonomik eğilimlerin belirlenmesi bakımından belirleyici olmuştur.
- Bu evrede devlet serbest piyasa ekonomisini desteklemiştir. Özel girişimciliği desteklemek amacıyla çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan başlıcaları şunlardır;
- İş Bankası (1924) ve Sanayi-Maadin (1925) Bankalarının kurulması.
- Aşar Vergisinin kaldırılması (1925)
- Çiftçiye kredi olanakları verilmesi (1926)
- Teşvik-i Sanayi kanununun çıkarılması (1926)
- Madenler ve sigara üretimi devlet denetimine alınmıştır.

Ancak bu dönemde devlet özel sektörü desteklese de ülkenin içinde bulunduğu mevcut durum nedeniyle, özel sermaye gelişme gösterememiştir. 1929'da büyük ekonomik buhranın başlamasıyla Türkiye devletçi ekonomi politikasına yönelmiştir. Bu tarihten itibaren büyük sanayi yatırımları devlet eli ile yapılmaya başlanmıştır. İthalata yüksek kota ve vergiler getirilerek iç piyasadaki üretici koruma altına alınmıştır.

### 1932-1950 Dönemi

- Bu dönemde Türkiye devletçi ekonomik kalkınma modeline geçmiştir. Bu geçişte Dünya'daki siyasal kutuplaşmanın da etkisi olmuştur. Ülkede ekonomik altyapının zayıflığı nedeniyle kapitalizmle, Sovyet modeli arasında bir yönelim ortaya çıkmıştır.
- Sanayi ve Maadin Bankası, "Sümerbank" adını almıştır (1933).
- Etibank kurularak maden ve yer altı kaynaklarının işletimi bu kuruma verilmiştir (1934).
- Sümerbank kağıt işletmeleri (daha sonra adı SEKA) 1936'da,
- Karabük Demir-Çelik Fabrikasına başlanması (1936-1939) bu evrede gerçekleşmiştir.
- I. Beş Yıllık Plan uygulamaya girmiştir. Bu plana bağlı olarak demir yolları, kömür işletmeleri, telefon şirketleri, limanlar devletleştirilmiştir. Bu dönemde Türkiye demir yollarının çok önemli bir bölümü inşa edilmiştir.
- 1938-1942 yılları arasında ikinci beş yıllık kalkınma planı uygulamaya girmiştir. Ancak Dünya'da yaşanan büyük savaş döneminde istenen başarı yakalanamamıştır. Ülkede geniş kitleler askere alınmış, savaş harcamaları artmış böylece ülke ekonomisi durağanlaşmıştır.
- Savaş yıllarının bitmesiyle birlikte, katı devletçi ekonomi politikası gevşetilmiştir (1945-1950)

### 1950-1960 Dönemi

- Bu dönemde devletçi politika büyük ölçüde terk edilerek, serbest piyasa ekonomisine geçilmeye başlanmıştır.
- Özel sektöre devlet tarafından verilen büyük teşviklerle tarım, sanayi ve ulaştırma alanlarında önemli gelişmeler kaydedilmiştir.
- İç ve dış yatırımcılar teşvik edilmiştir.
- Olumlu gelişmelere rağmen eldeki döviz stokları bütünüyle tüketilmiş, yanlış yatırım politikaları nedeniyle devlet teşebbüsleri verimsiz hale gelmiştir. Ortaya çıkan döviz darlığı ülkede ekonominin bozulmasına yol açmıştır. Özellikle Türkiye enflasyon (paranın sürekli değer yitirmesi) kavramıyla bu evrede tanışmıştır.

### 1960-1980 Dönemi

- Ekonomik kalkınmanın planlı bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur(1960). 1963-1967 yılları arasında I. Beş yıllık kalkınma planı uygulamaya konulmuştur. Birinci beş yıllık plandan bugüne 10 adet kalkınma planı denemişse de bunların büyük bölümünde istenen sonuçlar alınamamıştır.
- Bu dönemde Türkiye ekonomisi giderek kötüye gitmiştir. Özellikle enflasyonun çok yüksek olması, dış ticaret açığının her yıl daha da büyümesi, ithalatın ihracattan çok daha fazla olması, işsizlik ve yoksulluk gibi sosyal problemleri beraberinde getirmiştir.

## 1980 Sonraki Dönem

Türkiye, daha fazla dışa açılma ve küresel ekonomiyle bütünleşebilme gibi amaçlarla çeşitli düzenlemelere gitmiştir.

- 1980'den itibaren 24 Ocak Kararları olarak bilinen ihracata dayalı sanayi stratejisi düzenlemeleri uygulamaya konulmuştur. Bu kararlara göre Türkiye ekonomisi, dışa kapalı bir ekonomik model yerine dışa açık, küresel ekonomiye uyum sağlayabilen serbest ekonomi modeline geçmiştir.
- Döviz girişinin serbest bırakılmasıyla 1980 öncesi dönemde ithalata dayalı büyüme yerine ihracata dayalı ekonomik büyüme planlanıyordu.
- Kamu kesiminin ekonomideki payı küçültülerek özel kesimin ekonomiye daha fazla dâhil olması düşünülmüştür.
- Sanayi ve ticaretin geliştiği bu dönemde bütçe açığı giderek artmıştır.
- 1990'lı yıllarda küresel ekonomide yaşanan durgunluk, Körfez Savaşı (1990-1991) ve Türkiye'deki yüksek enflasyon oranları ülkedeki ekonomik dengeleri olumsuz etkilemiştir.
- Türkiye, artan dış borçlar nedeniyle 1994 yılında Uluslararası Para Fonu IMF'den borç almak zorunda kalmıştır.
- 1994 yılındaki kriz ve beş yıl sonrasında yaşanan depremler (17 Ağustos 1999 Gölcük ve 12 Kasım 1999 Düzce depremleri) Türkiye ekonomisini derinden sarsmıştır.

Türkiye; 2007-2013 yılları arasında Dokuzuncu Kalkınma Planı'nı uygulamış, 2014-2018 yılları arasında ise 10. Kalkınma Planı'nı uygulanmıştır. Ekonomide devletçilik politikasının azaltıldığı, yapılan özelleştirmeler ile millî gelirin artırılmaya ve enflasyonun düşürülmeye çalışıldığı bu dönemde özellikle ulaşım ve altyapı çalışmalarına ağırlık verilmiştir.

